

Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah

LAPORAN TAHUNAN 2023

**MALAYSIA
MADANI**

Isi Kandungan

Kandungan	m/s
Perutusan Pengarah	2
Profil Jabatan	3-5
Seksyen Perancangan	6-7
Seksyen Pembangunan Industri Ternakan	8-11
Bahagian Kesihatan Veterinar	12-39
Galeri 2023	40-43

PERUTUSAN PENGARAH

Salam Sejahtera

Buku ini diterbitkan setiap tahun bagi tatapan generasi yang akan datang. Setelah melihat peningkatan yang berlaku dalam jabatan ini, maka amatlah besar harapan saya sekiranya jabatan ini dapat menyerlahkan lagi perkhidmatan DVS mengikut keperluan dan kehendak rakyat.

Seiring dengan visi DVS Sabah untuk menjadi agen peneraju transformasi perkhidmatan veterinar dan industri ternakan. Pada tahun 2023, Jabatan ini telah maju selangkah lagi dengan melaksanakan aktiviti-aktiviti serta pencapaian-pencapaian yang boleh dibanggakan. Laporan ini memaparkan rekod-rekod semua aktiviti yang telah berjaya dilaksanakan pada tahun 2023 sebagai rujukan dalaman kepada pegawai jabatan dan semua pemegang taruh yang berkenaan.

Pencapaian DVS Sabah sepanjang tahun 2023 bukannya datang bergolek tetapi merupakan manifestasi kerja berpasukan di kalangan warga DVS Sabah. Diharapkan kerjasama serta amanah ini dapat dikekalkan dan terus dimantapkan pada masa-masa hadapan.

Sekian, terima kasih.

Pengarah Jabatan Perkhidmatan Veterinar
Sabah

PROFIL JABATAN

LOGO JABATAN PERKHIDMATAN VETERINAR SABAH

TAFSIRAN LOGO

Keterangan:

Logo ini merupakan kesinambungan daripada logo yang lama di mana terdapat lingkaran yang bertulis nama jabatan yang baru iaitu Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah.

Tanduk:

Mewakili visi dan misi jabatan iaitu:

- Industri ternakan yang komersial, bersepadu dan mantap untuk mengeluarkan makanan yang berkualiti bagi mencapai tahap sara diri yang berkekalan dan eksport.
- Memberikan perkhidmatan veterinar dan pengurusan ternakan yang professional sebagai pemangkin kepada industri ternakan yang mantap bagi membekal makanan daripada hasil ternakan yang bermutu dan selamat.

Huruf V:

Melambangkan perkhidmatan veterinar serta lima (5) objektif utama Jabatan iaitu:

- Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
- Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan suci, bersih dan sesuai untuk dimakan.
- Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
- Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
- Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa terpelihara.

Bentuk Telur:

Menggambarkan simbol benih lembaga di mana semua kehidupan bermula untuk pertumbuhan dan perkembangan

Warna Ungu:

Mewakili perkhidmatan veterinar.

Warna Putih:

Menggambarkan kebersihan bumi Negeri Sabah, di mana status kesihatan yang bebas daripada penyakit haiwan utama.

Warna Hijau:

Mewakili kawasan kehijauan dalam negeri iaitu padang ragut dan makanan untuk ternakan

Warna Merah:

Mewakili perkhidmatan yang diamanahkan kepada jabatan.

Pada keseluruhannya logo ini melambangkan moto jabatan iaitu ***Pengeluaran dan kesihatan ternakan yang mapan.***

LATAR BELAKANG

Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah (sebelum ini dikenali sebagai Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak) merupakan salah satu daripada empat jabatan di bawah naungan Kementerian Pertanian dan Industri Makanan Sabah. Jabatan ini telah diwujudkan pada 1hb Januari 1976. Sebelum ini sektor ternakan di Sabah telah dikawalselia oleh jabatan pertanian Sabah dibawah naungan Bahagian Perusahaan Ternak yang diketuai oleh seorang Penolong Pengarah.

Tugas Utama pada waktu tersebut sebahagian besar meliputi program pencegahan jangkitan penyakit dan rawatan ternakan. Hanya pada 1 Januari 1976, Bahagian ini ditauliahkan menjadi sebuah jabatan dengan nama Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak diketuai oleh seorang Pengarah. Aktiviti jabatan ini juga diperluaskan untuk mencakup pengeluaran dan pembangunan industri ternakan di Sabah.

VISI

Untuk menjadi agen peneraju transformasi perkhidmatan veterinar dan industri ternakan yang dinamik.

MISI

Memberikan perkhidmatan veterinar dan pengurusan ternak yang professional dan inovatif kepada industri ternakan bagi menjamin pengeluaran makanan yang berkualiti dan selamat.

OBJEKTIF

- I. Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
- II. Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan manusia suci, bersih dan sesuai untuk dimakan.
- III. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
- IV. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
- V. Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa dipelihara.

FUNGSI

- I. Pengeluaran ternakan, hasil ternakan dan makanan ternakan.
- II. Pengawalan, pencegahan dan penghapusan penyakit haiwan, kuarantin dan penyelidikan.
- III. Penggandaan latihan bagi industri ternakan.
- IV. Pengawalan import dan eksport ternakan dan hasil ternakan.
- V. Pemeriksaan daging, susu, telur dan pengawalan tempat penyembelihan.
- VI. Pengembangan pengeluaran dan kesihatan ternakan.

SEKSYEN PERANCANGAN

Latihan dan Kursus

Aktiviti latihan untuk kakitangan Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah (DVS) dan juga untuk penternak telah mula dilaksanakan di Pusat Latihan Menternak, Bantayan (PLMB) yang siap dibina pada tahun 1989 dan mula menawarkan pelbagai program latihan pada bulan Julai 1989. Pada Januari 2005, pihak pengurusan tertinggi DVS telah membuat keputusan untuk menggabungkan Unit Latihan, Unit Penyelidikan dan Unit Penerangan yang ditempatkan di kawasan yang sama menjadi kompleks latihan yang lebih besar dan dikenali sebagai Pusat Pengurusan Veterinar (PPV) dan ditadbir oleh seorang Pegawai Penguasa Latihan. Pegawai Penguasa Latihan pula bertanggungjawab kepada Ketua Penolong Pengarah Kanan, Seksyen Perancangan, Ibu Pejabat DVS, Wisma Pertanian Kota Kinabalu. Kompleks latihan ini ditubuhkan sebagai usaha kerajaan Negeri Sabah melalui DVS Sabah untuk meningkatkan kompetensi kerja pegawai atau kakitangan jabatan dan juga penternak serta orang awam melalui peningkatan tahap pengetahuan, kemahiran dan membentuk sikap positif bersesuaian dengan aspirasi kerajaan ke arah memajukan lagi bidang industri ternakan di Sabah.

Jadual 1: Ringkasan Laporan Pencapaian Program Latihan Tahun 2023

No	Jumlah Program	Bilangan Peserta		Jumlah
		Anggota	Awam	
1	72 Program	1228	1153	2381

Program untuk Anggota - 38

Program Penternak/Awam - 34

Program dalam kalender Perancangan Program Latihan - 58

Program telah dijalankan dalam Kalender Perancangan program Latihan - 44

Unit Perpustakaan

Objektif

1. Menyimpan dan memelihara bahan-bahan terbitan Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah supaya bahan ini terjaga dengan selamat sebagai koleksi terbitan jabatan dan dapat digunakan sepanjang zaman.
2. Membekal dan mengumpul koleksi bahan perpustakaan dalam subjek-subjek yang lebih komprehensif bagi memenuhi kehendak pelanggan dan keperluan organisasi dalam mencapai visi dan misi jabatan.
3. Membantu pihak Perpustakaan Negara Malaysia dan Perpustakaan Negeri Sabah dalam menggalakkan penggunaan dan kemudahan perkhidmatan dan sumber-sumber perpustakaan kearah masyarakat yang berilmu pengetahuan.
4. Memastikan setiap maklumat disebar, dipelajari dan digunakan oleh setiap anggota dan pegawai di jabatan kerajaan.

Jadual 2: Jumlah pengunjung dan pengguna bahan

Perkara	Bilangan
Pengunjung	1564 orang
Pinjaman bahan	89 naskah
Peminjam	44 orang
Ahli baharu	13 orang
Rujukan Bahan	5 naskah

Jadual 3: Jumlah perolehan bahan

Perkara	Bilangan	Kos (RM)
Bukuteks	0 naskah	0.00
Terbitan jabatan	82 naskah #DVS	0.00
Terbitan berkala	73 naskah #Journal = 46 naskah #Pelbagai = 27 naskah	35,271.85 0.00
Jumlah Keseluruhan		35,271.85

PEMBANGUNAN INDUSTRI TERNAKAN

Industri Tenusu

Pendahuluan

Projek Lembu Tenusu (PLT) yang telah diperkenalkan oleh JPHPT sejak tahun 1982 telah diubah tajuknya menjadi Projek Menaik Taraf Pusat Pengumpulan Susu Sabah dengan skop dan lokasi yang sama. Beberapa strategi telah dirancang dengan rapi dan teratur untuk mencapai objektif-objektifnya. Sistem projek ini yang dirangka secara PAKEJ telah merangsang perkembangan projek ini mengikut perancangan. Jumlah penternak yang masih aktif pengeluaran susu segar sebanyak 7,492,174.39 juta liter.

Pengeluaran Susu Segar

Jadual 4. Pengeluaran Susu Segar Negeri Sabah Tahun 2022 dan 2023 (liter)

Ladang	2022 (Liter)	2023 (Liter)	Catatan
Desa Cattle SDN BHD	2,329,549.60	2,403,398.00	-
Projek Lembu Tenusu	7,539,256.51	7,492,174.39	-
JUMLAH (LITER)	9,868,806.11	9,895,572.39	-

Jadual 5. Perbandingan Prestasi Projek Lembu Tenusu Mengikut Daerah (2022-2023)

MCC	PROD. SUSU		KELAHIRAN		KEMATIAN		PROD.	LAHIR	MATI
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	SUSU(%)	(%)	(%)
KENINGAU	6,449,478.50	6,606,079.39	1,820	2,194	529	740	2.37	17.05	28.51
TENOM	487,063	382,942	195	91	2	5	21.38	53.33	60.00
KUDAT	9,880	4,699	4	2	5	11	52.44	50.00	54.55
TAWAU	38,612	10,531	11	10	4	5	72.73	9.09	20.00
K. MRUDU	422,791	369,247	69	30	0	0	12.66	56.52	0.00
TUARAN	0	0	2	0	38	0	0.00	0.00	0.00
BEUFORT	24,649	12,934	28	9	7	3	47.53	67.86	57.14
BONGWN	0	0	0	0	0	0	0.00	0.00	0.00
MBKUT	0	0	0	3	0	6	0.00	100.00	100.00
RANAU	47,752	55,142	35	21	23	2	13.40	40.00	91.30
PAPAR	59,031	50,600	17	7	9	14	14.28	58.82	35.71
MBUK	0	0	3	3	5	5	0.00	0.00	0.00
Jumlah	7,539,256.50	7,492,174.39	2,184	2,370	622	791	236.79	452.67	447.22

Petunjuk

(Kadar Penurunan)

Seksyen Pembangunan Sumber Genetik

Objektif

- I. Menyusun semula sistem pengurusan ladang-ladang ternakan jabatan sebagai model ladang yang berimpak tinggi dalam Rancangan Malaysia ke 11.
- II. Menyelaras pengeluaran baka ternakan bernilai biak tinggi dalam Rancangan Malaysia ke 11.
- III. Menilai dan menambahbaik pelbagai teknologi dan sistem pengeluaran ternakan ladang dan hasil ternakan yang sedia ada dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- IV. Memberi khidmat kepakaran teknikal, bimbingan dan latihan dalam aspek pengeluaran dan pengurusan ternakan serta hasil ternakan dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- V. Menjalinkan kolaborasi/kerjasama dengan pelbagai pihak dalam bidang kajiselidik gunaan dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- VI. Melaksanakan program kepastian kualiti untuk pentauliahan MYGAP dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.

Jadual 6. Prestasi Ladang Ruminan Jabatan DVS 2023

LADANG	POPULASI	KELAHIRAN	KEMATIAN	JUAL		AGIHAN	HASIL (RM)
				BAKA	TAKAI		
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KAMBING LAHAD DATU	49	7	46	13	3	6	3,292.60
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KAMBING KALAHARI SABAHAN KUNAK (LADANG)	84	39	9	15	25	2	16,243.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KAMBING KALAHARI SABAHAN KUNAK (PSE)	71	0	3	0	0	0	0
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KAMBING PURUTAN TAMBUNAN	96	35	58	11	21	0	9,760.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KAMBING BONGAWAN	60	10	17	0	1	0	330.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KAMBING DAN BEBIRI RANAU	353	60	93	9	33	0	12,745.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN BEBIRI, TELUPID	95	11	88	0	3	0	1,170.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN LEMBU PEDAGING PULAU SEBATIK	260	13	3	0	0	23	0.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN LEMBU PEDAGING KALUMPANG	162	0	1	0	0	0	0

PUSAT PEMBIAKBAKAAN LEMBU PEDAGING TIMBANG MENGGARIS	161	19	16	0	6	0	10,304.00
PUSAT NUKLEUS LEMBU BRAHMAN TAWAU	199	40	11	8	32	135	143,002.00
PUSAT PEMBIAKBAKAAN LEMBU PEDAGING WARIO KOTA BELUD	163	4	14	4	45	21	95,598.00
PROJEK LADANG PEMBIAKBAKAAN KERBAU SAWAH NUKLEUS TELUPID	104	14	3	0	0	0	0
PUSAT PEMBIAKBAKAAN KERBAU TELUPID	468	91	20	3	40	20	109,988.00
PUSAT PEMBANGUNAN PAYAU TELUPID	265	19	8	3	25	0	22,631.00
SKIM PEMBANGUNAN TERNAKAN NABAWAN (LEMBU)	321	0	17	0	0	0	0
SKIM PEMBANGUNAN TERNAKAN NABAWAN(KAMBING)	201	3	10	74	3	0	29,568.00

Jadual 7: Jenis Makanan Ternakan dan Jumlah di Keluarkan 2023

JENIS MAKANAN TERNAKAN	BILANGAN KARUNG	BERAT (M.TON)	Peratus(%)
Lembu Tenusu (Dairy Supplement)	219	10.95	1.90
Lembu Pedaging (Cattle Supplement)	3,451	172.55	29.99
Lembu Pemula (Calf Starter)	-	-	-
Kambing Pembesar (Goat Supplement)	4,558	227.90	39.61
Itik Pembiak (Duck Breeder)	1,665	83.25	14.47
Ayam Pembiak (Poultry Breeder)	445	22.25	3.87
Ayam Pemula (Poultry Starter)	10	0.50	0.09
Puyuh Pemula (Quail Starter)	70	3.5	0.61
Biri-biri (Sheep Supplement)	1,089	54.45	9.46
Angsa Pembiak (Geese Breeder)	-	-	-
Turki Pembiak (Turkey Breeder)	-	-	-
Jumlah	11,507	575.35	100

Jadual 8: Jenis Makanan Ternakan dan Jumlah di Bekalkan Ke ladang 2023

JENIS MAKANAN TERNAKAN	BILANGAN KARUNG	BERAT (M.TON)	Peratus(%)
Lembu Tenusu (Dairy Supplement)	313	15.65	2.45
Lembu Pedaging (Cattle Supplement)	3,653	182.65	28.65
Lembu Pemula (Calf Starter)	-	-	-
Kambing Pembesar (Goat Supplement)	5,660	283.0	44.39
Itik Pembiak (Duck Breeder)	1,596	79.80	12.52
Ayam Pembiak (Poultry Breeder)	445	22.25	3.49
Ayam Pemula (Poultry Starter)	8	0.40	0.06
Puyuh Pemula (Quail Starter)	70	3.5	0.55
Angsa Pembiak (Geese Breeder)	-	-	-
Turki Pembiak (Turkey Breeder)	-	-	-
Biri-biri (Sheep Supplement)	1,006	50.30	7.89
Jumlah	12,751	637.55	100

BAHAGIAN KESIHATAN VETERINAR

Seksyen Penguatkuasa Veterinar

Pengenalan

Unit Penguatkuasaan Veterinar adalah salah satu unit dibawah Seksyen Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, Bahagian Perkhidmatan Veterinar. Unit Kesihatan Awam Veterinar telah diwujudkan pada tahun 1986 dibawah seliaan Pegawai Veterinar, di Kepayan. Pada tahun 1994, unit ini dipisahkan dari pentadbiran Pejabat Wilayah Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak Kepayan, Kota Kinabalu dan diletakkan langsung di bawah Bahagian Epidemiologi dan Perubatan Veterinar. Pada tahun 1998, unit ini ditukar nama menjadi Unit Pencegahan Penyakit Eksotik dan Kesihatan Awam Veterinar. Unit ini kemudiannya dipisahkan daripada Bahagian Epidemiologi dan Perubatan Veterinar pada tahun 2005 dan dijadikan sebagai satu bahagian berasingan iaitu Bahagian Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, KAVP.

Jadual 9: Bilangan Pencapaian Aktiviti

Bil	Butiran Aktiviti	Jumlah	Catatan
1	Pemeriksaan Premis-Premis Perniagaan (kedai runcit, pasar basah, pasar raya)	250	
2	Pemeriksaan RPH Swasta	51	
3	Pemeriksaan Ladang/Aduan Pencemaran Ladang Ternakan	94	
4	Pemeriksaan Aduan Penganiayaan Haiwan	31	
5	Pengambilan Sampel Barangan Rampasan	59	
6	Perintah Mahkamah/ Arahan Pelupusan dan Aktiviti Pelupusan	54	
7	Pemeriksaan Bilik Sejuk/ Kontena dan Konsaimen	183	
8	Operasi Terancang	69	
9	Penyiasatan (Kertas Siasatan Kompaun/ Kertas Siasatan Saman)	91	
10	Pendakwaan	2	
11	Hasil Kutipan (Kompaun/ Lelong)	382,650	Hasil kutipan melebihi sasaran

Jadual 10: Data haiwan ternakan dan produk daging/ayam beku tanpa lesen import yang dirampas sepanjang tahun 2023

NO.	Jenis haiwan/ternakan/ produk daging/ayam	JUMLAH
1.	Kucing	2 ekor
2.	Anjing	1 ekor
3.	Ayam	19 ekor
4.	Kerbau	6 ekor
5.	Lain-Lain haiwan/ ternakan	2 ekor babi
6.	Ayam/produk ayam beku	117,263.76 kg
7.	Daging lembu-kerbau/ produk lembu beku	2,292 kg
8.	Daging babi/ produk babi beku	61.34 kg

Makmal Kesihatan Awam Veterinar

Objektif Kualiti MKAVKK

Selaras dengan Sistem Pengurusan MS ISO/IEC 17025:2017, MKAVKK menggariskan tiga (3) objektif kualiti. Berikut adalah senarai objektif kualiti berkenaan iaitu:

1. *Technical personnel to participate in training (technical or non-technical) for at least 50 hours per year.*
2. *To have at least 85% of samples achieving 14 days TAT in a year.*
3. *To achieve 80% of satisfactory results in all the Proficiency Test (PT) in a year.*

Penerimaan kes/sampel sepanjang tahun 2023

Pada tahun 2023, sebanyak 2821 kes yang telah didaftar dan diterima di unit MKAVKK. Jadual 1 menunjukkan bilangan kes/sampel yang diterima bagi setiap unit iaitu Unit Residu Drug Veterinar, Unit Residu Antibiotik dan Kontaminan, Unit Mikrobiologi dan Unit Makanan Ternakan. Sebanyak 4021 sampel pelbagai jenis dan spesis telah diterima dan sebanyak 15037 jenis ujian telah dijalankan.

Unit-unit MKAVKK 2023	Bilangan Sampel diterima	Jumlah Ujian dijalankan	Catatan
Unit Residu Drug Veterinar & Unit Residu Antibiotik dan Kontaminan	1040	1070	termasuk Program Persampelan RPH 2023
Unit Mikrobiologi	2497	10552	termasuk Program Persampelan RPH 2023 & Projek Lembu Tenusu DVS
Unit Makanan Ternakan	484	3415	termasuk Program Persampelan Pusat Pemprosesan Makanan Ternakan 2023
JUMLAH BESAR : Kes diterima MKAVKK adalah 2821 (Jumlah QL didaftar dan diterima)	4021	15037	

Jadual 11: Bilangan sampel diterima dan jumlah ujian yang dijalankan mengikut unit makmal

Unit Residu Drug Veterinar & Unit Residu Antibiotik dan Kontaminan

Pemantauan bulanan bagi ujian residu Beta Agonist dan pemantauan berjadual bagi ujian residu Ractopamine dijalankan ke atas ladang-ladang ternakan babi sepanjang tahun 2023. Sebanyak 612 sampel telah diuji bagi ujian saringan Beta Agonist dan sebanyak 207 sampel telah diuji bagi ujian saringan Ractopamine (Jadual 2).

Unit Residu Drug Veterinar & Unit Residu Antibiotik dan Kontaminan juga terlibat dalam pemantauan residu drug (kloramfenikol & tetrasiklin) secara berjadual bagi Rumah Penyembelihan Haiwan (RPH) swasta dan kerajaan di seluruh negeri Sabah. Sebanyak

191 sampel dan 30 sampel masing-masing telah diuji bagi ujian kloramfenikol dan tetrasiklin bagi memastikan pematuan piawaian yang ditetapkan dalam Akta Makanan 1983 dan Peraturan Makanan 1985.

<i>Spesis</i>	<i>Jenis Sampel</i>	<i>Ujian Saringan / Pengesahan</i>	<i>Ujian / Bilangan Sampel diuji</i>
<i>Pig</i>	<i>Urine</i>	Saringan Beta Agonist	612
<i>Pig</i>	<i>Urine</i>	Saringan Ractopamine	207
<i>Chicken</i>	<i>Tissue</i>	Saringan Kloramfenikol	191
<i>Chicken</i>	<i>Tissue</i>	Saringan Tetrasiklin	30
Jumlah Sampel Diuji Tahun 2023			1040

Jadual 12: Jenis sampel, jenis ujian dan jumlah sampel diuji di Unit Residu Drug Veterinar & Unit Residu Antibiotik dan Kontaminan

Unit Mikrobiologi

Unit Mikrobiologi menjalankan ujian terhadap sampel makanan hasil ternakan, sampel susu dan tenusu, sampel makanan ternakan dan sampel yang berkaitan bagi memastikan kualiti kebersihan sampel makanan dan sampel susu selamat untuk digunakan oleh pengguna. Ujian-ujian terhadap sampel ini juga untuk menyokong proses eksport serta pemantauan higen (indikator higen & patogen) Rumah Penyembelihan Haiwan (RPH) swasta dan kerajaan di seluruh negeri Sabah.

Kategori	Bil.	Species/Product	DVS SABAH - WILAYAH VETERINAR						LAIN-LAIN	JUMLAH
			BEAUFORT	KOTA KINABALU	KUDAT	KENINGAU	SANDAKAN	TAWAU		
MEAT/MEAT	1	Turkey/Frozen/Product	0	0	0	0	0	0	0	0
	2	Sheep/Frozen/Parts	0	0	0	0	0	0	0	0
	3	Pig/Frozen/Products	0	1	0	0	11	2	0	14
	4	Pig/Frozen/Parts	9	80	0	0	19	23	0	131
	5	Goat/Frozen/Parts	0	1	0	0	0	0	0	1
	6	Deer/Frozen/Parts	0	4	0	0	0	0	0	4
	7	Duck/Frozen/Products	0	0	0	0	0	8	0	8
	8	Chicken/Frozen/Processed	2	43	0	0	0	9	0	54
	9	Chicken/Frozen/Parts	17	516	2	29	14	83	0	661
	10	Chicken/Frozen/Offals	0	36	0	0	0	0	0	36
	11	Cattle/Products/Processed	0	11	0	1	0	8	0	20
	12	Cattle/Frozen/Parts	0	9	0	7	0	7	0	23
	13	Buffalo/Frozen/Parts	0	7	0	0	0	1	0	8
	14	Buffalo/Products/Processed	0	1	0	0	0	0	0	1
DAIRY PRODUCTS	15	Dairy Products/Ice Cream	0	77	0	0	0	0	0	77
	16	Dairy Products/Cheese	6	13	68	0	0	0	0	87
	17	Dairy Products/Butter	0	0	0	0	0	0	0	0
	18	Dairy Products/Yogurt	0	18	100	1	0	0	0	119
	19	Dairy Products/Bakery Cream	0	1	0	0	0	0	0	1
	20	Dairy Products/Pasteurised Milk/Goat	2	6	45	0	0	0	0	53
	21	Dairy Products/Pasteurised Milk/Cattle	0	55	94	16	0	0	0	165
	22	Dairy Products/Cultured Milk/Cattle	0	6	0	0	0	0	0	6
	23	Dairy Products/Milk Powder	0	7	0	0	0	0	0	7
MIS	24	Miscellaneous/Water	72	203	52	16	0	9	0	352
	25	Miscellaneous/Swab	35	0	42	65	0	4	0	146
	26	Miscellaneous/Feed	27	342	0	0	2	1	0	372
FBN	27	Edible Bird Nest/Cleaned	0	36	0	0	5	5	2	48
	28	Edible Bird Nest/Uncleaned	0	84	0	0	2	6	2	94
	29	Edible Bird Nest/Product	0	2	0	0	0	7	0	9
JUMLAH KESELURUHAN			170	1559	403	135	53	173	1	2497

Jadual 13: Jumlah keseluruhan penerimaan sampel mikrobiologi mengikut wilayah

Kategori	Bil.	Species/product	Bil Sampel	Jenis Ujian yang dijalankan dan jumlah sampel telah diuji					
				TBC	TCC	E.CC	SAL spp	STAPH'S	Nitrite
MEAT/MEAT	1	Turkey/Frozen/Product	0	0	0	0	0	0	
	2	Sheep/Frozen/Parts	0	0	0	0	0	0	
	3	Pig/Frozen/Products	14	14	14	14	14	10	
	4	Pig/Frozen/Parts	131	131	131	131	131	118	
	5	Goat/Frozen/Parts	1	1	1	1	1	1	
	6	Deer/Frozen/Parts	4	4	4	4	4	4	
	7	Duck/Frozen/Products	8	8	8	8	8	8	
	8	Chicken/Frozen/Processed	54	54	54	54	54	39	
	9	Chicken/Frozen/Parts	661	661	661	661	661	483	
	10	Chicken/Frozen/Offals	36	36	36	36	36	30	
	11	Cattle/Products/Processed	20	20	20	20	17	17	
	12	Cattle/Frozen/Parts	23	23	23	23	23	17	
	13	Buffalo/Frozen/Parts	8	8	8	8	8	7	
	14	Buffalo/Products/Processed	1	1	1	1	1	1	
DAIRY	15	Dairy Products/Ice Cream	77	77	77	77	77	54	
	16	Dairy Products/Cheese	87	87	87	87	87	19	
	17	Dairy Products/Butter	0	0	0	0	0	0	
	18	Dairy Products/Yogurt	119	119	119	119	119	8	
	19	Dairy Products/Bakery Cream	1	1	1	1	1	1	
	20	Dairy Products/Pasteurised Milk/Go	53	53	53	53	53	0	
	21	Dairy Products/Pasteurised Milk/Ca	165	165	165	165	165	7	
	22	Dairy Products/Cultured Milk/Cattle	6	6	6	6	6	3	
	23	Dairy Products/Milk Powder	7	7	7	7	7	6	
MI	24	Miscellaneous/Water	352	350	350	350	336	7	
	25	Miscellaneous/Swab	146	140	140	140	146	31	
	26	Miscellaneous/Feed	372	95	95	372	372	17	
EB	27	Edible Bird Nest/Cleaned	48	44	44	44	44	44	48
	28	Edible Bird Nest/Uncleaned	94	94	94	94	90	88	94
	29	Edible Bird Nest/Product	9	9	9	9	9	9	10
JUMLAH KESELURUHAN			2497	2208	2208	2485	2470	1029	152

Jadual 14: Jumlah penerimaan sampel mengikut ujian yang dijalankan di unit mikrobiologi

Unit Makanan Ternakan

Sampel makanan ternakan yang dianalisa terdiri daripada jenis rumput, kacang soya, jagung, *pre-mix* dan suplemen makanan haiwan. Analisis dijalankan untuk menyokong proses eksport, pengesahan bahan serta pemantauan dalaman terhadap bekalan makanan ternakan negeri. Sebanyak 484 sampel telah diuji bagi ujian analisis proksimat di MKAVKK iaitu *moisture*, *crude protein*, *crude fat*, *crude fiber*, *total ash* dan *energy*.

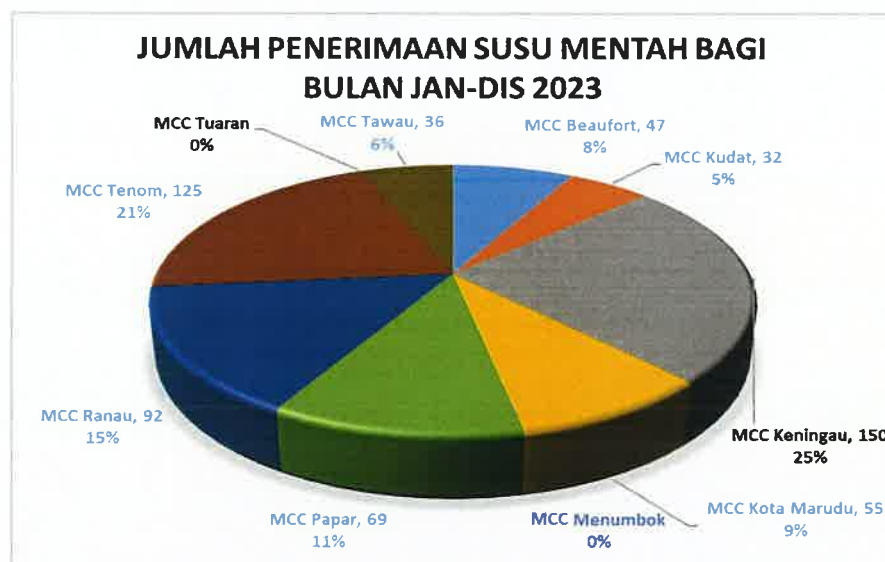
<i>Spesis</i>	Jenis Sampel	Ujian	Bilangan Sampel diuji	* Bilangan Sampel diuji
<i>Feed</i>	<i>Feed</i>	Analisis Proksimat	484	0
Jumlah Besar Sampel Diuji Tahun 2023			484	

Jadual 15: Jenis sampel, jenis ujian dan jumlah sampel diuji di Unit Makanan Ternakan

Program-program persampelan MKAVKK

Projek Lembu Tenusu

Carta pai 1 menunjukkan jumlah penerimaan susu mentah bagi setiap bulan (Januari – Disember) daripada Pusat Pengumpulan Susu DVS Sabah. Pada tahun 2023, sebanyak 606 sampel telah diuji bagi ujian mikrobiologi iaitu ujian kualiti susu dan ujian komposisi susu. MCC Keningau telah menghantar sampel terbanyak sebanyak iaitu 150 sampel (25%), diikuti dengan MCC Tenom sebanyak 125 sampel (21%).

Carta Pai 1: Jumlah penerimaan sampel mengikut Pusat Pengumpulan Susu

Program Persampelan Keselamatan Makanan Negeri – Program Persampelan Rumah Penyembelihan Haiwan (RPH)

Carta Pai 1 menunjukkan jumlah bilangan sampel yang diterima mengikut wilayah bagi Program Persampelan Keselamatan Makanan Negeri (Program Persampelan RPH). Pada tahun 2023, sebanyak 291 sampel telah dihantar dan diuji di MKAVKK bagi pemantauan ujian mikrobiologi dan ujian residu drug veterinar. Wilayah Kota Kinabalu telah menghantar sampel terbanyak sebanyak 134 sampel (46%), diikuti Wilayah Tawau sebanyak 73 sampel (26%) dan seterusnya Wilayah Keningau sebanyak 37 sampel (11%). Manakala, Wilayah Beaufort dan Wilayah Sandakan masing-masing sebanyak 26 sampel (9%) dan 21 sampel (8%). Tiada sampel yang diterima bagi Wilayah Kudat.

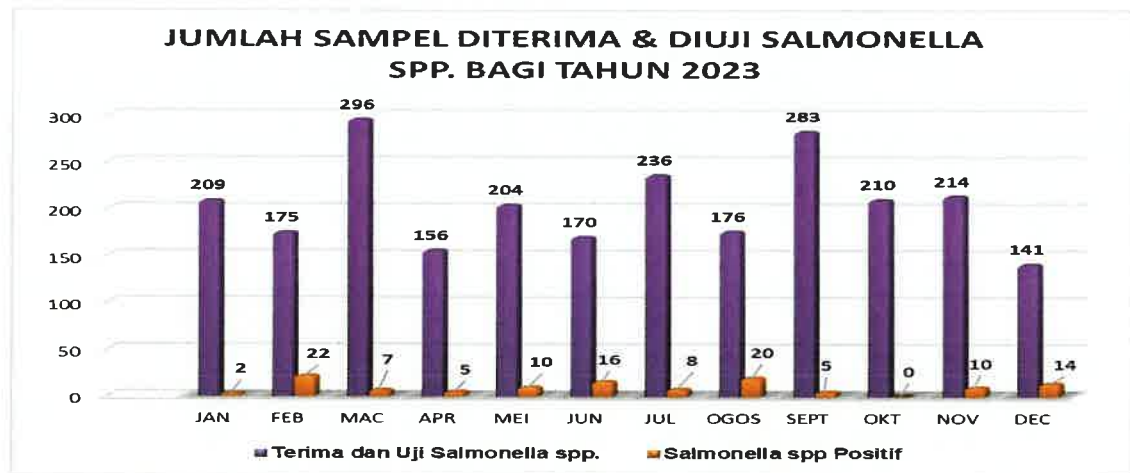
Carta Pai 2: Bilangan penerimaan sampel mengikut wilayah

Persampelan bagi Program Survalen Anti-Mikrobial Resistant (AMR)

Jadual 16 menunjukkan jumlah keseluruhan sampel yang diterima dan diuji untuk pengesanan ujian E.Coli dan Salmonella spp. Sebanyak 192 sampel telah diterima dan telah diuji bagi kedua-dua ujian.

2023	Jumlah Keseluruhan Penerimaan Sampel	Jumlah Terima dan Diuji Pengesanan E.coli	E.coli Positif	*Dikesan bagi Ujian AST (daripada E.coli)	Jumlah Terima dan Diuji Pengesanan Salmonella spp.	Salmonella spp. Positif	*Dikesan bagi Ujian AST (daripada Salmonella)
Januari - Disember	192	192	0	0	192	5	4

Jadual 16: Jumlah penerimaan sampel bagi program AM

Jadual 17 menunjukkan jumlah sampel yang diterima dan diuji bagi bulan Januari hingga Disember di MKAVKK. Pada tahun 2023, sebanyak 2470 sampel yang diterima dan diuji bagi pengesanan *Salmonella spp.* Daripada jumlah ini sebanyak 119 sampel dikesan positif bagi pengesanan *Salmonella spp.*

Jadual 17: Jumlah sampel diterima dan diuji *Salmonella spp.*

Unit Jaminan Kualiti Veterinar

Pengenalan

Unit UJKV merupakan salah satu unit dibawah Bahagian Perkhidmatan Veterinar yang telah ditubuhkan sejak 2006 yang lalu. Secara amnya unit ini menyelaras aktiviti berkaitan skim akreditasi ladang-ladang, premis, pemantauan aktiviti perladangan, kempen kesedaran, pendaftaran ladang dan persijilan SCEP melalui program biosekuriti ladang ternakan unggas dan ruminan di negeri Sabah.

Secara amnya Program Jaminan Kualiti (*Quality Assurance Program*) ditakrifkan sebagai aktiviti yang bertujuan untuk mencapai standar yang diperlukan (MS ISO 9001:2015) dan juga merupakan tunjang kepada satu sistem pengiktirafan sesebuah ladang mahupun premis. Untuk mencapai efisiensi kerja yang memuaskan, penting untuk memulakan penyeragaman proses dan pemantapan kualiti perkhidmatan.

Program jaminan kualiti akan dapat membantu mengurangkan ketidakpatuhan dan mengelakkan daripada berlaku kesilapan atau ralat yang boleh berlaku secara dalaman di peringkat ladang maupun premis. Oleh itu, objektif unit QAP yang jelas tentang jenis dan spesifikasi maklumat yang diperlukan harus diketahui sebelum program dimulakan.

Komponen program QAP dapat dibahagikan kepada tiga peringkat:

1. Peringkat strategik atau organisasi (berkaitan dengan dasar kualiti, objektif dan pengurusan dan biasanya dihasilkan sebagai Manual Kualiti);
2. Taktikal atau berfungsi peringkat (berurusan dengan amalan am seperti latihan, kemudahan, pengendalian QAP); dan
3. Peringkat operasi (berkaitan dengan *Standard Operating Procedures* (SOP)).

Pelaksanaan Aktiviti

Perancangan dan pelaksanaan strategik merupakan salah satu pendekatan pengurusan kualiti untuk mencapai kecemerlangan organisasi. Ia dilaksanakan melalui proses penetapan halatuju, pengenalanpastian isu-isu strategik serta penggubalan strategi-strategi ke arah pencapaian objektif organisasi yang diterapkan.

Sepanjang tahun 2023, Unit QAP telah merancang sasaran pencapaian yang telah dipersetujui dan telah dilaksanakan seperti jadual 1 di bawah: Jadual 18

Persijilan	Unggas	Ruminan	Loji	Walit	Jumlah Keseluruhan	Ulasan
SCEP	17				17	Ladang Jabatan / Swasta
MYGAP	12	6		438	456	Ladang Jabatan / Swasta
VHM			7		7	2 Susu Segar / 1 SH / 4 (RC)
GVHP			4		4	1 RC / 1 RUC (Sarang Burung)
GMP			10		10	Tenusu

Pencapaian Unit Jaminan Kualiti Veterinar

Pada tahun 2023, ahli jawatankuasa SCEP telah meluluskan tiga (3) daripada lima (5) ladang SCEP unggas diperbaharui persijilan SCEP selama 2 tahun. Satu (1) ladang diberikan pensijilan SCEP selama 1 tahun dan satu (1) ladang digantung sementara akibat hasil persampelan menunjukkan keputusan positif *Salmonella* spp. dan diberi tempoh untuk kemukakan “*Root and Cause Analysis Report*” untuk diberikan persijilan. Pada tahun ini juga Unit QAP telah berjaya memberikan persijilan kepada ladang baru iaitu QL Farms S/B (Farm B,E, WAKUBA 2 dan RANGGU1) dengan operasi ladang adalah Ladang Ayam Pedaging. Persijilan diberikan sesuai syarat dalam garis panduan SCEP dan diberikan

selama 1 tahun. Pencapaian Program Jaminan Kualiti Veterinar adalah seperti dalam jadual berikut disertai dengan senarai ladang / premis:

LADANG UNGGAS	PERSIJILAN	LOKASI	OPERASI	TEMPOH SAH LAKU	
				SCEP	MYGAP
Sum Soon Agric Co S/B	SCEP / MYGAP	Papar	Broiler Breeder	Dec-24	Dec-23
Sum Soon Agric Co S/B	SCEP / MYGAP	Tamparuli	Broiler Breeder	Dec-24	Dec-23
STF Agriculture S/B	SCEP / MYGAP	Papar	Broiler Breeder	Dec-24	Dec-23
STF Agriculture S/B	SCEP / MYGAP	Tamparuli	Layer Farm	Dec-24	Dec-23
QL Agroventure S/B	SCEP / MYGAP	Papar	Layer Farm	Dec-24	Dec-23
Ladang Ayam Induk	SCEP / MYGAP	Tuaran	Broiler Breeder	Dec-24	Dec-23
Desa Hatchery	SCEP / MYGAP	Bongawan	Broiler Breeder	Dec-25	Dec-23
Desa Hatchery	SCEP / MYGAP	Bongawan	Broiler Breeder	Dec-25	Dec-23
Desa Hatchery	SCEP / MYGAP	Bongawan	Pullet Farm	Dec-24	Dec-23
Desa Hatchery	SCEP / MYGAP	Beaufort	Pusat Penetasan	Dec-25	Dec-23
Zhang Agriculture S/B	SCEP / MYGAP	Papar	Broiler Breeder	Dec-24	Dec-23
Pusat Pembiakan Unggas (Puyuh)	SCEP / MYGAP	Tamparuli	Puyuh	Dec-24	Dec-23
Prolific Quality SDN BHD	SCEP	Papar	Layer Farm	Dec-24	-
*QL Farms S/B (FARM B)	SCEP	Tawau	Broiler Farm	Dec-24	-
*QL Farms S/B (FARM E)	SCEP	Tawau	Broiler Farm	Dec-24	-
*QL Farms S/B (WAKUBA 2)	SCEP	Tawau	Broiler Farm	Dec-24	-
*QL Farms S/B (RANGGU 1)	SCEP	Tawau	Broiler Farm	Dec-24	-

*Permohonan Baru (*Compliance Audit*)

Pesijilan SCEP DVS Sabah

LADANG RUMINAN	PERSIJILAN	LOKASI	OPERASI	TEMPOH SAH LAKU	
				SCEP	MYGAP
Yap Yun Fook Resources	MYGAP	Keningau	Tenusu		Dec-23
Ladang Desa Cattle	MYGAP	Kundasang	Tenusu		Dec-23
SPT Sebrang JPVS Sabah	MYGAP	Keningau	Tenusu		Dec-23
Bioteknologi Keningau	MYGAP	Keningau	Semen Beku		Dec-23
Selagon Farm	MYGAP	Beaufort	Tenusu		Dec-23
KPD Goat Farm	MYGAP	Papar	Kambing Pedaging		Dec-23

Jadual 19: Persijilan MyGap Ruminan DVS Sabah

LOJI	PERSIJILAN	LOKASI	OPERASI	TEMPOH SAH LAKU	
				SCEP	MYGAP
DESA Lokawi	VHM	Lokawi	Rumah Sembelih		Dec-23
DESA Cattle	VHM	Kundasang	Loji Susu Segar		Dec-23
Sabah Industri Dairies	VHM	Inanam	Loji Susu Segar		Dec-23
OAS Birdnest Industry Sdn. Bhd.	VHM	Putatan	Loji Proses EBN		Dec-23

LOJI	PERSIJILAN	LOKASI	OPERASI	TEMPOH SAH LAKU	
				SCEP	MYGAP
BORNEO YIN WHO S/B	GVHP	Inanam	Birdnest RC		Dec-23
AMG PORTABLE	GVHP	Sabdakan	Birdnest RUC		Dec-23
TAWAU BIRD NEST PROCESSING CENTRE	GVHP	TAWAU	Birdnest RUC		Dec-23
OAS BIRDNEST INDUSTRY SDN BHD	GVHP	PUTATAN	Birdnest RUC		Dec-23

Jadual 20: Persijilan GVHP DVS Sabah

LOJI	PERSIJILAN	LOKASI / ULASAN
10 MCC	GMP	Ladang Jabatan / Swasta

Jadual 21: Persijilan GMP DVS Sabah

LOJI	PERSIJILAN	LOKASI / ULASAN	TEMPOH SAH LAKU
438 buah premis	MYGAP	WILAYAH 1 – 6	2022 – 2023

Jadual 22: Persijilan MyGap Walit DVS Sabah

NO SIJIL	Wilayah	VIL NO	NAMA SYARIKAT	ALAMAT
2413	Sandakan	30	Chang shun resources sdn. Bhd.	Cl 075409157 batu 9, jalan hiew ngee fatt, sandakan, sabah.
2414	Sandakan	11	In-pro's coldstorage	L.075316335 lot 2 batu 9, jalan labuk, sandakan,
2415	Sandakan	14	Pasti segar sdn bhd	Cl 075317967 batu 7, jalan labuk, sandakan,
2416	Sandakan	28	Metro frozen food sdn. Bhd.	Lot b8, bdc mile 1 ½, north road sandakan,
2417	Sandakan	41	St food sdn. Bhd.	Batu 12, jalan wing hup, jalan sibuga sungai
2418	Sandakan	26	Ternakan sri jaya sdn. Bhd.	Kg. Sepilok, km 22 jalan sepilok, off jalan
2419	Tawau	55	Mega mokhtar enterprise	Kg dasar baru, p.o box 187, 91209, kunak, sabah.
2420	Tawau	56	Hafiz farm sdn. Bhd.	Km 15, jalan sandakan, lahad datu
2421	Tawau	39	Hafiz farm sdn. Bhd.	Km 15, jalan sandakan, lahad datu
2422	Tawau	47	Cf farms (the big house)	Lot 1 of l24292, at mile 11, jalan sin onn tiku,
2423	Tawau	4	Rastamas coldstorage sdn.	Wisma rastamas, km 7, jalan apas, w.d.t. 99, 91000, TAWAU, SABAH.
2424	Tawau	32	In-pro's coldstorage	Tb 0139 (cl 105335859), mile 5.5, jalan kinabutan
2425	Tawau	46	St food sdn. Bhd.	Lot 3 & 4, batu 9, jalan ranggu, tawau, sabah.
2426	Tawau	35	Ql tawau feedmill sdn. Bhd.	Tb 2898 & 2899, mile 3.5, jalan apas, 91000, tawau,
2428	Tawau	9	Evergrowth integrated	Batu 5 ½, jalan kinabutan tiku, jalan apas,
2429	Beaufort	44	Cck fresh mart sdn. Bhd.	Lot no 21a & 21b, lok kawi industrial estate,
2430	Beaufort	60	Ns chan enterprise	Kampung langsung, papar, sabah
2432	Beaufort	53	Evergrowth integrated	Lot 65, lok kawi industrial estate, ph 2, jalan
2433	Beaufort	43	Altijarah plant sdn. Bhd.	Lot 158, lok kawi industrial estate, ph.1, District of papar, 88200 papar, sabah.

2434	Keningau	23	Evergreen livestock farm	Kg ansip, keningau
2435	Keningau	42	Evergrowth integrated food industrial sdn bhd	Lot 9 & 11, adika light industries com. Ph 11, km 11/2, jalan nabawan (kg. Durok), keningau
2436	Keningau	40	Stf agriculture sdn. Bhd.	Kg meninipir, jalan tenom, keningau
2437	Keningau	58	Bie_borneo supplier	Lease no. 135122011, batu 27, jalan tenom,
2438	Keningau	51	Yida enterprise	Lot 278, mukim serago, kg. Tumantalik, tenom,
2440	Kota Kinabalu	21	Eng peng cold storage sdn. Bhd.	Lot 8 & 9, lorong kkip timur 4, industrial zone
2447	Kota Kinabalu	1	Desa hatchery sdn. Bhd.	Km 23, jalan penampang, lok kawi industrial
2442	Kota Kinabalu	50	Ql agroventure sdn. Bhd.	Cl 215376542 & cl 215376551, kampung tembovo, jalan tombovo meruntum putatan, sabah
2443	Kota Kinabalu	2	Ladang rela sdn. Bhd.	Jalan tambunan 17km, 89507, penampang
2444	Kota Kinabalu	25	Muafakat enterprise	Jalan kusu, kg. Duvanson, putatan
2445	Kota Kinabalu	17	Pusat latihan pertanian	Kg. Duvanson, penampang
2446	Keningau	59	Noraniz enterprise	Kg. Kauran, keningau, sabah.
2448	Kota Kinabalu	52	Stf agriculture sdn. Bhd.	Kg. Kiwatu, jalan topokon, 89200, tuaran,
2449	Kota Kinabalu	57	Maxi purpose sdn. Bhd.	Kg. Lapasan, tenghilan, tuaran, sabah.
2450	Kota Kinabalu	20	Pertanian tuaran	Batu 16, jalan lama tuaran telipok, kota
2451	Beaufort	54	Icm food marketing	Lot 74, lok kawi industrial estate, jalan papar

Jadual 23: Senarai RPH dipersijilkan Veterinary Inspection Legend (VIL)

NAMA LADANG	PERSIJILAN	LOKASI	CATATAN
DESA DAIRY FARM	BEBAS PENYAKIT BRUCELLOSIS	KUNDASANG	LADANG SWASTA
PUSAT PEMBIAKAN LEMBU TENUSU TAJAU	BEBAS PENYAKIT BRUCELLOSIS	KUDAT	LADANG JABATAN

Jadual 24: Senarai Persijilan Ladang Bebas Penyakit Brucellos

Unit Epidemiologi

Pengenalan

Program Survelan Penyakit Haiwan Negeri Sabah 2023 meliputi pengambilan sampel, survelan klinikal, pengumpulan, analisis data dan pelaporan data survelan untuk sebanyak 14 penyakit haiwan. Program Survelan Penyakit Haiwan bertujuan untuk pengesanan awal dan pengawasan risiko penyakit rentas sempadan, zoonosis dan baru muncul, penilaian dan peningkatan pengawasan bagi program kawalan dan pembasmian penyakit dan ancaman kepada kesihatan haiwan. Program dan sistem survelan yang sedia ada ini juga dapat dijadikan panduan dalam menentukan tindakan kawalan dan pembasmian penyakit haiwan berkaitan bagi menjaga kepentingan industri ternakan dan kesejahteraan haiwan di Negeri Sabah.

I. Penyakit Kuku Dan Mulut (Foot and Mouth Disease)

Sabah telah mendapat pengiktirafan bebas penyakit tanpa vaksinasi penyakit FMD dari pihak Kesihatan Haiwan sedunia (WOAH) pada tahun 2004. Sehingga kini Sabah dan Sarawak adalah dua negeri di Malaysia yang masih bebas penyakit FMD tanpa program vaksinasi. Bagi tujuan pengekalan ini, Program Survelan Penyakit Kuku dan Mulut (FMD) adalah dirangka khas untuk tujuan mengekalkan pengiktirafan status zon bebas FMD mengikut artikel 8.8.2 WOAH Terrestrial Animal Health Code.

Aktiviti persampelan yang dijalankan berupa pengambilan sampel serum dan survelan klinikal ke atas ladang – ladang ternakan lembu, kerbau, kambing, bebiri, babi domestik dan babi kampung (backyard) mengikut artikel 8.8.40 hingga 8.8.42 WOAH Terrestrial Animal Health Code. Pilihan ternakan untuk diambil sampel adalah berusia antara 6 bulan hingga setahun.

II. Rabies

Negeri Sabah masih mengekalkan status bebas Penyakit Rabies sejak 1981. Pelbagai langkah dan usaha dilakukan untuk mengekalkan status bebas Rabies antaranya:

- i. Persampelan kepala anjing secara rawak yang dibuat ke atas anjing-anjing yang dimusnahkan.
- ii. Program vaksinasi strategik terhadap Haiwan Pembawa Rabies (HPR) di Kawasan zon perlindungan melibatkan Wilayah Beaufort, Keningau dan Tawau.
- iii. Aktiviti Kempen Kesedaran terhadap penyakit Rabies.

- iv. Laporan gigitan Haiwan Pembawa Rabies (HPR) dan siasatan terhadap laporan gigitan tersebut

Program Vaksinasi Strategik Haiwan Pembawa Rabies (HPR)

Program vaksinasi strategik dijalankan bermula tahun 2019 yang melibatkan zon perlindungan Rabies. Zon Perlindungan bagi penyakit Rabies diwujudkan dan diwartakan dibawah S46(1) Enakmen Haiwan 2015. Zon ini meliputi kawasan / daerah yang termasuk dalam jarak 30 km daripada sempadan darat Negeri Sabah dengan Kalimantan Utara dan Sarawak. Wilayah yang memiliki zon perlindungan antaranya Wilayah Beaufort, Keningau dan Tawau.

Pada tahun 2023, Wilayah Beaufort, Tawau dan Keningau telah menjalankan aktiviti vaksinasi di sempadan. Namun, berdasarkan laporan terdapat beberapa kampung yang tidak ingin menerima vaksinasi Rabies dan sudah dimaklumkan.

Jadual 25 Aktiviti Vaksinasi Wilayah Beaufort

Vaksinasi Rabies Fasa 5 Vol.1

TARIKH	LOKASI	ANGGARAN POPULASI KUCING DAN ANJING	JUMLAH			JUMLAH KESELURUHAN
			ANJING	KUCING	LAIN-LAIN	
7 Ogos 2023	Mukim Mesapol Total Kg : 11 Buah Kg	Anjing = 1124	9	197	1 (M) 14 (R)	221
	Mukim Sindumin Total Kg: 7 Buah Kg	Kucing = 4187	23	101	1 (R)	125
	Mukim Melamam Total Kg : 4 Buah Kg	Lain-lain = 105	35	29		64
8 Ogos 2023	Mukim Mesapol Total Kg : 18 Buah Kg		38	151	1 (R) 2 (M)	192
	Mukim Sindumin Total Kg: 9 Buah Kg		51	91		142
	Mukim Melamam Total Kg : 6 Buah Kg		26	23	1 (M)	50
9 Ogos 2023	Mukim Mesapol Total Kg : 14 Buah Kg		40	189		229
	Mukim Sindumin Total Kg: 7 Buah Kg		11	80	3 (R)	94

	Mukim Melamam Total Kg : 2 Buah Kg		21	15		36
10 Ogos 2023	Mukim Mesapol Total Kg : 8 Buah Kg		30	234	1 (M)	265
	Mukim Sindumin Total Kg: 1 Buah Kg			14		14
	Mukim Melamam Total Kg : 5 Buah Kg		78	29		107
11 Ogos 2023	Mopping		25	281		305
2022	Vaksin Novibac		1153	4301	59	5513
JUMLAH KESELURUHAN			1540 /1124	5735/4187	83/105	7358/5416
PERATUSAN COVERAGE (VAKSINASI ANJING)			137.00%	137.00%	79.00%	135.90%

Vaksinasi Rabies Fasa 5 Vol. 2

TARIKH	LOKASI	ANGGARAN POPULASI ANJING/KUCING	JUMLAH VAKSINASI (EKOR)			JUMLAH
			ANJING	KUCING	LAIN- LAIN	
21 November 2023	Kg. Long Pasia	Anjing = 439, Kucing = 119, Lain-lain = 25	24	16		40
	Kg. Long Mio		11	5		16
23 November 2023	Kg. Meligan		10	7		17
	Kg. Ulu Bole		10	2		12
24-26 Ogos 2022(Vaksinasi Novibac)	Kg. Long pPasia, Kg. Long Mio, Kg. Iburuh dan Kg. Meligan		257	85	14	356
Jumlah Keseluruhan			312/439	115/119	14/25	441/583
Peratusan Coverage (Vaksinasi Anjing)			71.70%	96.60%	56%	75.60%

Jadual 26: Aktiviti Vaksinasi Wilayah Keningau

TARIKH	LOKASI	ANGGARAN POPULASI	JUMLAH VAKSINASI (EKOR)			JUMLAH PENOLAKAN VAKSIN	JUMLAH
			ANJING	KUCING	LAIN-LAIN		
Sepanjang tahun	Klinik DVS Keningau		57	32	0	0	89
Sepanjang tahun	Klinik DVS Tenom		160	18	0	0	178
Sepanjang tahun	Klinik DVS Nabawan		3	3	0	0	6
9/10/23-12/10/23	Nabawan (Kawasan Pensiangan)	254	50	36	0	3	86 (33.86%)
30/10/23 - 1/11/23	Tenom (Kawasan Kemabong)	700	206	129	0	0	335 (47.86%)
	Nabawan (Kawasan Sepulut, Milian Labau P., Kg Lima)		154	196		1	350
JUMLAH KESELURUHAN			631	414	0	4	1044

Jadual 27: Aktiviti Vaksinasi Wilayah Tawau

TARIKH	LOKASI	ANGGARAN POPULASI ANJING/KUCING	JUMLAH VAKSINASI			JUMLAH VAKSINASI HPR 2022(NOVIBAC)		JUMLAH KESELURUHAN
			ANJING	KUCING	LAIN-LAIN	ANJING	KUCING	
Jan-July	Pulau Sebatik	Anjing 30, Kucing 551	24	358		3	26	411
	Kalabakan	Anjing 260, Kucing 540	136	385		42	57	620
JUMLAH KESELURUHAN			160/290	743/1091		45	83	1031/1381
Peratusan Coverage (VAKSINASI)			55.17%	68.10%				74.71%

Jadual 28: Laporan Kes Gigitan Haiwan

WILAYAH	KES GIGITAN ANJING	KES GIGITAN KUCING	LAIN-LAIN	JUMLAH KESELURUHAN
1	305	256	25	586
2	856	380	42	1278
3	362	162	14	538
4	905	295	26	1226
5	69	46	4	119
6	293	103	21	417
JUMLAH	2790	1242	132	4164

HIGHLY PATHOGENIC AVIAN INFLUENZA (HPAI)

Persampelan bagi Avian Influenza dijalankan adalah untuk mengesan penyakit unggas disebabkan oleh Virus Influenza yang dikenalpasti sebagai *Notifiable Avian Influenza* (NAI) dalam WOA *Terrestrial Manual* mengikut Artikel 10.4.27 to 10.4.29.

Program surveilan dijalankan untuk mengesan kejadian NAI terutamanya HPAI seawal mungkin jika berlaku jangkitan. Objektif Survelan *Notifiable Avian Influenza* (NAI) adalah sebagai pengesanan awal dan pengekalan status bebas Penyakit NAI negeri Sabah. Populasi Sasaran (*target population*) adalah dari berbagai kumpulan unggas, namun keutamaan diberikan kepada populasi unggas berisiko tinggi untuk dijangkiti penyakit tersebut;

1. Kumpulan ayam kampung dan lain-lain unggas
2. Kumpulan itik dan angsa
3. Kedai burung / petshop yang ada menjual sebarang jenis unggas arena
4. Ladang ayam komersil dan bukan komersil
5. Premis Walit

BOVINE BRUCELLOSIS (B. Abortus)

Objektif surveilan *Bovine Brucellosis* dijalankan ialah untuk mengetahui prevalen dalam ternakan lembu di dalam negeri Sabah berikutan adanya program kawalan Brucellosis yang dijalankan. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis dan di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Sampel kemudiannya dibahagikan *proportionately* mengikut daerah

berdasarkan jumlah premis di dalam daerah tersebut. Serum diambil secara rawak berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih. Ujian RBPT perlu dijalankan di lapangan dan sampel yang didapati positif dihantar ke makmal untuk ujian CFT/ELISA bagi tujuan pengesahan. Sampel diambil daripada ternakan yang berumur lebih daripada 6 bulan.

BRUCELLA MELITENSIS

Survelan ini dijalankan untuk mengetahui prevalen pada ternakan kambing/bebiri di dalam sesebuah negeri di Sabah serta menentukan keberkesanan program kawalan B. Melitensis yang dijalankan. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis dan di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Sampel kemudiannya dibahagikan *proportionately* mengikut daerah berdasarkan jumlah premis dalam daerah tersebut. Serum diambil secara rawak berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih. Ujian RBPT dijalankan di lapangan dan sampel yang didapati positif dihantar ke makmal untuk ujian CFT/ELISA bagi tujuan pengesahan. Sampel diambil daripada ternakan yang berumur lebih daripada 6 bulan

TUBERCULOSIS (TB)

Survelan Penyakit Tuberculosis dijalankan ialah untuk mengetahui prevalen penyakit tersebut dalam lembu dan kerbau tenusu serta menilai keberkesanan kawalan penyakit TB. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis dan di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Sampel kemudiannya dibahagikan *proportionately* mengikut daerah berdasarkan jumlah premis di dalam daerah tersebut. Sample darah untuk ujian saringan menggunakan ujian lipatan kaudal (*Caudal Fold Tuberculin Test/CFT*). Ujian *Comparative Cervical Test CCT* atau *Polymerase Chain Reaction (PCR)* untuk pengesahan. Sampel perlu diambil secara rawak dan ujian dijalankan ke atas ternakan yang berumur lebih 6 minggu berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih secara rawak.

Wilayah	Daerah	Bil. Gerompok / Ladang Dipantau	Bil. Ternakan Disampel	Bil Gerompok Positif	Bil Ternakan Positif
1	Beaufort	1	15	0	0
	Papar	4	37	0	0
	Menumbok	2	13	0	0
2	Tuaran	56	0	0	
3	Kudat	1	30	0	0
	Kota Marudu	2	30	0	0
	Ranau	512	81	0	0
4	Keningau	9	362	0	0
	Tenom	41	80	0	0
	Sook	2	133	0	0
6	Tawau	2	176	0	0

JUMLAH KESELURUHAN	632	957	0	0
-------------------------------	------------	------------	----------	----------

Jadual 29. Aktiviti Survelan Penyakit Tuberculosis

PENYAKIT HAWAR BERDARAH (*HEMORRHAGIC SEPTICEMIA*)

Penyakit Hawar Berdarah atau *Hemorrhagic Septicaemia* adalah penyakit haiwan endemik yang menyerang ternakan ruminan terutamanya kerbau. Program vaksinasi hendaklah dilaksanakan keatas gerompok yang berada di kawasan “Hot Spot” iaitu dimana terdapat jangkitan HS dalam tempoh 3 tahun lepas.

Wilayah	Daerah	Bil Kerbau	Bil Kerbau Divaksinasi	Bil Lembu	Bil Lembu Divaksinasi
1	Beaufort	5	5	0	0
	Sipitang	10	10	0	0
	Kuala Penyu	575	49	0	0
2	Penampang	22	20	0	0
	Tuaran	34	25	0	0
3	Banggi	65	42	0	0
4	Tambunan	110	72	156	37
	Nabawan	8	4	0	0
	Sook	195	195	0	0
5	Beluran	361	360	0	0
	Kinabatangan	132	132	0	0
	Tongod	56	55	0	0
	Sandakan	98	81	0	0
6	Tawau	61	39	0	0
	Lahad Datu	700	355	0	0
JUMLAH KESELURUHAN		2432	1444	156	37

Jadual 30: Aktiviti Vaksinasi Hemorrhagic Septicaemia

BOVINE SPONGIOFORM ENCEPHALOPATHY (BSE)

Objektif surveilan Penyakit BSE dijalankan adalah untuk mengenalpasti status Penyakit BSE di negeri Sabah. Persampelan dijalankan berpandukan OIE (*Office International des Epizooties/World Organisation for Animal Health*) artikel 11.5.20 hingga 11.5.22.

WILAYAH	DAERAH	JUMLAH SAMPEL
1	Beaufort	1
	Sipitang	6
	Papar	3
	Menumbok	2
	Kuala Penyu	2
	Bongawan	6
	Membakut	2
	Kota Kinabalu	6
2	Tuaran	3
3	Kudat	8
	Kota Belud	1
	Ranau	0
	Pitas	2
	Kota Marudu	1
	Keningau	2
4	Tambunan	2
	Tenom	1
	Sook	1
	Nabawan	2
	Beluran	0
5	Sandakan	1
	Kinabatangan	0
	Tongod	1
	Tawau	2
6	Lahad Datu	2
	Semporna	2
	Kunak	1
JUMLAH KESELURUHAN		60

Jadual 31. Aktiviti Persampelan Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE)

PENYAKIT NIPAH

Objektif surveilan serologi dan klinikal bagi Penyakit Nipah dijalankan adalah untuk mengenalpasti status penyakit haiwan dalam negeri Sabah bagi ternakan khinzir. Jenis sampel berupa serum ternakan yang berumur lebih dari 4 bulan melibatkan ternakan *Boar*, ibu babi bunting, ibu babi menyusui dan babi *grower*.

Wilayah	Daerah	Bil. Sampel	Bil. Sampel diuji
	Sipitang	48	48
	Menumbok	10	0
	Papar	32	30
	Kuala Penyu	20	20
2	Kota Kinabalu	20	10
	Penampang	20	0
	Tuaran	20	20
3	Kudat	27	0
	Kota Belud	20	0
	Kota Marudu	23	0
	Matunggong	10	0
	Pitas	29	17
	Ranau	10	0
4	Keningau	20	20
	Tenom	7	7
	Nabawan	8	7
5	Sandakan	50	0
6	Tawau	60	50
JUMLAH KESELURUHAN		434	229

Jadual 32: Aktiviti Persampelan Penyakit Nipah

PENYAKIT CLASSICAL SWINE FEVER (CSF)

Objektif surveilan serologi dan klinikal bagi Penyakit CSF dijalankan adalah untuk mengenalpasti status penyakit CSF di negeri Sabah bagi ternakan khinzir.

Wilayah	Daerah	Jumlah ladang dilawat	Jumlah Sampel (Ladang)	Jumlah Sampel (Abbatoir)	Bil. Sampel diuji
1	Beaufort				
	Sipitang	2	48	0	47
	Bongawan				
	Membakut				
	Menumbok				10
	Papar	20	20	1	30
	Kuala Penyu	6	0	0	20
2	Kota Kinabalu	6	21	0	20
	Penampang	1	0	0	20
	Tuaran				20
3	Kudat				10
	Kota Belud	1	0	0	
	Kota Marudu	3	31	0	
	Matunggong				
	Pitas	5	30	0	15
	Ranau				
	Banggi				
4	Keningau	2	42	0	20
	Tambunan				
	Tenom	3	7	0	6
	Sook				
	Nabawan				8
5	Sandakan	8	15	0	
	Kinabatangan				
	Beluran				
	Tongod				
6	Tawau	44	90	60	60
	Lahad datu				
	Kunak				
	Semporna				
JUMLAH KESELURUHAN		101	304	61	286

Jadual 33: Aktiviti Persampelan Penyakit CSF

NEWCASTLE DISEASE (ND)

Objektif surveilan Penyakit ND adalah untuk mengetahui prevalen penyakit ND dan keberkesanan pengawalan ND dan mengenalpasti Strain Virus ND yang wujud dalam Negara bagi tahun 2022.

Wilayah	Daerah	Bil. Ladang dipantau	Jumlah Lawatan	Jumlah Sampel	Jumlah Divaksin
1	Beaufort		2	30	0
	Kuala Penyu		3	23	1100
	Membakut		12	105	580
	Menumbok			41	0
	Papar		29	615	0
	Bongawan			330	0
	Sipitang			185	0
2	Kota Kinabalu		37	75	0
	Penampang		4	5	0
	Tuaran			70	0
3	Kudat			210	0
	Kota Belud			72	0
	Kota Marudu		7	205	0
	Matunggong			10	0
	Pitas			65	0
	Banggi			0	0
4	Keningau		5	85	0
	Nabawan			15	0
	Tambunan		7	24	0
	Sook			0	0
	Tenom			0	0
5	Beluran			231	0
	Kinabatangan		14	0	0
	Sandakan		30	145	0
	Tongod			10	0
6	Tawau	15	86	766	300
	Kunak	0		60	0
	Lahad Datu	12		210	0
	Semporna	0		200	0
JUMLAH KESELURUHAN			236	3787	1980

Jadual 34: Aktiviti Pemantauan Penyakit Necastle Disease (ND)

SALMONELLOSIS

Selain persampelan untuk NAI dan ND pada unggas, persampelan penyakit Salmonella juga dijalankan. Objektif surveilans salmonellosis adalah untuk mengetahui prevalen penyakit dan keberkesanan pengawalan penyakit Salmonellosis serta untuk mengenalpasti Serotip Bakteria Salmonella yang wujud di negeri Sabah tahun 2020.

Wilayah	Daerah	JENIS TERNAKAN			Burung/RBW	Bil Pemeriksaan
		Bil Baka	Bil Penelur	Bil Pedaging		
1	Beaufort	4046	600	0	0	0
	Sipitang	0	0	0	0	0
	Papar	604120	1327062	33504	0	1967097
	Menumbok	12	0	0	0	24
	Kuala Penyu	1783	80	520	0	0
	Bongawan	0	160	60	0	0
	Membakut	640	0	0	0	60
2	Kota Kinabalu	0	0	0	0	0
	Penampang	0	0	0	0	0
	Tuaran	2	1	0	1	4
3	Kudat	0	0	0	0	0
	Kota Belud	0	16	0	0	1
	Kota Marudu	0	0	0	0	0
	Matunggong	0	0	0	0	0
	Ranau	0	0	0	0	0
	Pitas	0	0	0	0	0
4	Keningau	0	10	50	3 (RBW)	5
	Tambunan	21	0	0	0	1
	Tenom	0	0	12	0	9
	Nabawan	31	0	0	1 (Burung Gagak), 1 (Burung Tiong)	3
5	Sandakan	23	3504	6086	0	0
	Tongod	0	0	0	0	0
	Telupid	0	0	0	0	0
	Beluran	0	0	0	0	0
6	Tawau	0	3	10	21 (Burung), 10 (Ayam kg)	>250
	Lahad Datu	0	0	0	8 (Ayam kg)	12
	Semporna	0	0	0	6 (Ayam kg)	13
	Kunak	0	0	1 (RPH)	3 (Ayam kg)	45
JUMLAH KESELURUHAN		610678	1331436	40243	53	1967524

Jadual 35: Aktiviti Persampelan Salmonellosis

Galeri 2023

26.01.2023 – Program Jelajah Wilayah Kudat

13.02.2023 - Majlis Amanat Pengarah DVS Sabah 2023 dan Aku janji Anggota Baharu 2023

16.02.2023 - MAVP mini seminar & MAVMA roadshow sabah.Co-Organized by DVS Sabah, MAVP and MAVMA.

24.06.2023 - Bengkel Penyediaan Program/ Projek Pembangunan RMKe-13

10.07.2023 - Program Sesi Dialog Bersama Pengusaha Rantaian Bekalan Daging di Wilayah Keningau

27.07.2023 - Hari Peladang, Penternak dan Nelayan (HPPNS) 2023

01.08.2023 - Majlis Penyerahan Bendera Kontinjen dan Amanat Pengarah DVS Sabah

07.08.2023 - konvensyen kecemerlangan dan kecergasan DVS Malaysia.

21.08.2023 - Penutupan Kursus Pemantapan Jati diri Anggota DVS Sabah

Malam Apresiasi Veterinar 2023